

*EDUARD ČALIĆ, Hitler bez maske, Istarska naklada,
Pula 1985, 248 str.*

Mnogo reklamirana knjiga našega poznatog publicista dra Eduarda Čalića, koji se najviše bavi historijom nacizma, pojavila se najzad i u nas. Knjiga je prvi put objavljena u Frankfurtu 1968. godine, a dosad je prevedena na engleski (britansko i američko izdanje), francuski, talijanski, španjolski i japanski jezik. Osim nje autor je objavio ove knjige: »Himmler i njegovo carstvo« (izašla je na našem jeziku), »Reichstag gori« i »Reinhard Heydrich — ključna ličnost Trećeg Reicha«, koje su prevedene na mnoge strane jezike.

Okosnicu ove knjige predstavljaju dva tajna razgovora, koje je 1931. godine Hitler vodio s njemačkim buržoaskim političarom i glavnim urednikom lista »Leipziger Neueste Nachrichten« Breitingom. Stenogrami razgovora u kojima je Hitler otvoreno izlagao svoje zamisli i bez skrupula govorio što će sve poduzeti kad preuzme vlast, kako će ukinuti parlament, političke stranke, poštiti zakone ili čak vladati bez njih uz punu primjenu sile i terora, da bi se Njemačka uzdigla, ostali su nepoznati više od četvrt stoljeća. Jedino što je Hitler tada prešutio bila je namjera da se silom osigura Njemačkoj veliki životni prostor na Istoku i da se židovsko pitanje definitivno »riješi« gasnim komorama. Voditelja toga razgovora Breitinga ubili su 1939. godine nacisti, a stenogram je sačuvala njegova udovica. Stenogrami su prvi put objavljeni 1968. godine u toj knjizi. Autor je napisao uvod, opširne bilješke uz oba razgovora i pogovor pod naslovom »Anatomija demagogije i instrumenti urotničke djelatnosti Adolfa Hitlera«.

Osnovna je teza autora toga pogovora da Hitler nije došao na vlast mirnim putem, nije dobio većinu glasova njemačkog naroda, naročito ne glasove radnika, koji su glasali uglavnom za dvije radničke partije — socijaldemokratsku i komunističku, već makinacijama i prijevarom brutalno likvidirajući svoje protivnike. Autor tvrdi da je sve ono što je odvelo Njemačku u katastrofu Hitler zamislio još prije nego što je preuzeo vlast, što najbolje potvrđuju ti stenogrami.

»Njemačka 1933. godine nije postala žrtva vulgarnog improvizatora koji je znao iskoristiti priliku, kako su tvrdili neki povjesničari. Zemlja je dospjela u ruke hladnokrvnog, perfidnog i proračunanog super-Machiavellija, koji je intrigama, prijetnjama i provokacijama znao stvarati situacije koje su mu bile potrebne radi ostvarenja mračnih ciljeva, i koji je znao pronaći prave saveznike za svoj uspon. Prije dolaska na vlast, vođa NSDAP ponašao se kao zločinac koji se dobro maskira prije nego što izvrši zločin, a zatim perfidnim manevrima pokušava naći siguran alibi. Nakon što se popeo na stolicu kancelara, prenio je metode iz podzemlja na državnu djelatnost, jer bio je čvrsto uvjeren da nikada i ni pred kim neće morati polagati račune za svoja zlodjela. Hitler je ovjekovječio svoje ideje iznijete u razgovoru s Breitingom, i nitko neće moći reći da su njegove početne nakane i kasnija djela puka slučajnost. Gangsterske metode 'Führera' bile su na vrijeme najavljene. Po pravilima demokratske igre bilo je nedostojno i nemoralno svako povezivanje s tim zastupnikom heterogene, zločinačke i antidemokratske manjine« (str. 147).

Ta je knjiga izazvala velike proteste u Njemačkoj, naročito tzv. revizionista, koji nastoje po svaku cijenu rehabilitirati ne samo njemački narod zbog Hitlerovih zločina, već i njega samoga.

»Revizionisti su skloni prikazu prema kojem Hitler nije provocirao svoje protivnike nego su oni njega u času vlade 'narodnog spasa' izazvali i time ga prisilili da poduzme protumjere koje su redom pogađale opozicionare u Njemačkoj. Prema toj teoriji o očovječavanju barbarska zločina, koja su hitlerovci počinili prije i za vrijeme rata, nisu zapravo drugo nego politički prekršaji izazvani mjerama za zaštitu sigurnosti zemlje u doba mira i neizbježive akcije odmazde za vrijeme rata. Prema tome i pokolji Židova i Slavena samo su slučajno nadošli koraci, poduzeti za obranu Reicha. Čak i sam rat protiv Sovjetskog Saveza nije ništa drugo nego preventivna vojnička ekspedicija da se preduhitri neposredni sovjetski napad. Tako su tumačili Feldmarschall Keitel i generalpukovnik Jodl napad na Sovjetski Savez pred Međunarodnim vojnim sudom u Nürnbergu« (str. 159). Među revizionističkim piscima čini se da je najdalje otišao prof. Martin Broszat, direktor Instituta za suvremenu povijest u Münchenu, koji je tvrdio da hitlerovci nisu namjeravali uništiti Židove, već da su im htjeli osigurati novi životni prostor istočno od Urala. Kako put za taj prostor nije bio slobodan, jer se suprotstavila Crvena armija, a Židovi već prikupljeni, došlo je među njima do epidemija i pojava »partizanskih bandi«, pa su se lokalne vlasti odlučile za likvidaciju. Goreg cinizma vjerovatno nema.

Sličnih mišljenja da su nacisti bili prisiljeni na teror i zločine ima prilično u Zapadnoj Njemačkoj. U borbi s takvim »znanstvenim mišljenjima« veliku ulogu odigrala je i ta knjiga, koju nije lako pročitati, jer su napomene dane odvojeno od teksta razgovora, a ne ispod crte kako je uobičajeno.

Zlatko Čepo

JURIJ GIRENKO, Stranice sovjetsko-jugoslavenskog prijateljstva, Moskva 1984, 128 str.

U izdanju Agencije za štampu »Novosti« u Moskvi objavljena je navedena brošura na srpsko-hrvatskom jeziku. Tim je očigledna njezina namjena da posluži prvenstveno Jugoslavenima koji žive i rade u SSSR-u. Autor brošure Jurij Stepanovič Girenko, novinar i magistar historijskih nauka, stručnjak za jugoslavensko-sovjetske odnose, dosad je objavio više knjiga o našoj zemlji i njezinoj unutrašnjoj i vanjskoj politici.

U toj brošuri autor je na stotinjak stranica malog formata u pet glava dao jugoslavensko-sovjetske odnose u vrijeme drugoga svjetskog rata, a u posljednjoj, šetoj glavi odnose u prvim poslijeratnim godinama do Rezolucije Informbiroa. U kraćem Zaključku letimično se osvrnuo na poboljšanje odnosa od XX kongresa KPSS 1955. do naših dana.

Budući da u prvim godinama rata nije bilo neke veće konkretne suradnje, autor se ograničava na pisanje sovjetske štampe i malobrojne izjave sovjetskih rukovodilaca o borbi partizana u Jugoslaviji. Iz bilješki vidimo da su autoru poznata mnoga djela Josipa Broza Tita, u kojima se nalaze i brojni telegrami upu-